

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

09 20 18 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія комунікації»
Змістовий модуль «Міжособистісна комунікація»

для студентів

спеціальності 053 Психологія

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 053.00.01 Психологія

спеціалізації

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти Програма № <u>0408/18</u> <u>Жильцов</u> (підпис) (прізвище, ініціали) « » 20 <u>18</u> р.

Київ – 2018

Розробник:

Фурман Вікторія Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Викладач:

Фурман Вікторія Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Протокол від 20.08. 2018 р. № 1
Завідувач кафедри _____ (підпис) (О.П. Сергєєнкова)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 053.00.01 Психологія)

20.08. 2018 р.
Керівник освітньої програми _____ (підпис) (О.П. Сергєєнкова)

Робочу програму перевірено

03.09. 2018 р.
Заступник директора _____ (підпис) (Р.О. Павлюк)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	заочна
Вид дисципліни	основна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3/90	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, в тому числі:	90	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	–	
Самостійна робота	42	
Форма семестрового контролю	–	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – практичне застосування комунікативних технологій, відпрацювання умінь та навичок психолого-аналітичної діяльності в галузі психології міжособистісного спілкування.

Завдання курсу:

- аналіз закономірностей психічного розвитку та становлення особистості;
- інтеграція та систематизація знань про міжособистісні комунікативні процеси;
- опанування комунікативними технологіями;
- сприяння професійному самовизначенню та набуттю професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та передумов її опанування.

3. Результати навчання за дисципліною

Внаслідок опанування змісту навчальної дисципліни «Психологія комунікації: міжособистісна комунікація» у студентів формуються такі **навчальні компетентності**:

- знання категоріально-понятійного апарату психології,
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології, здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, і поваги до різноманітності,

- здатність взаємодіяти з іншими людьми в конструктивному ключі, навіть при вирішенні складних завдань,
- визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання,
- ілюструвати прикладами закономірності та особливості функціонування та розвитку психічних явищ,
- здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій,
- спроможність взаємодіяти емпатійно, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерні і вікові особливості,
- демонстрування відповідального ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку,
- демонстрування соціально відповідальної та свідомої поведінки, слідування гуманістичним та демократичним цінностям.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Міжособистісна комунікація як психологічний феномен							
Тема 1. Розвиток спілкування в онтогенезі. Спілкування як потреба особистості	4	2	2				
Тема 2. Теоретичні аспекти міжособистісної комунікації на рівні група та особистість	4	2		2			
Тема 3. Основні характеристики міжособистісної комунікації: функції, засоби, форми	18	2		2			14
Модульний контроль	2						
Разом	28	6	2	4			14
Змістовий модуль 2. Міжособистісна комунікація як обмін інформацією							

Тема 1. Стратегії та тактики міжособистісної комунікації	4	2		2			
Тема 2. Основні стилі міжособистісної комунікації. Типи комунікабельності людей	4	2	2				
Тема 3. Особливості комунікативних бар'єрів	4	2		2			
Тема 4. Правила подачі зворотного зв'язку. Слухання та говоріння	18	2	2				14
Модульний контроль	2						
Разом	32	8	4	4			14
Змістовий модуль 3. Міжособистісна комунікація як розуміння та сприймання одне одного							
Тема 1. Інтерактивна сторона спілкування	2	2					
Тема 2. Теорії міжособистісної взаємодії	4	2	2				
Тема 3. Характеристика соціальної перцепції	4	2		2			
Тема 4. Конфлікт: елементи, типи, динаміка	18	2		2			14
Модульний контроль	2						
Разом	30	8	2	4			14
Усього	90	22	8	12			42

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Міжособистісна комунікація як психологічний феномен

Лекція 1. Розвиток спілкування в онтогенезі. Спілкування як потреба особистості

Розвиток спілкування в онтогенезі. Роль спілкування у формуванні людської психіки. Етапи оволодіння процесом комунікації в онтогенезі. Спілкування як потреба. Спілкування — як універсальна потреба людського буття. Комунікація як діяльність. Наукові погляди О. Леонтьєва та С. Рубінштейна та інших науковців щодо міжособистісної комунікації. Комунікативна взаємодія. Афіліація та соціальна підтримка.

Основні поняття теми:

Спілкування, потреба, мовленнєва діяльність, афіліація.

Семинар 1. Психологічні теорії комунікативного процесу.

Лекція 2. Теоретичні аспекти міжособистісної комунікації на рівні група та особистість

Навички отримання інформації в міжособистісній комунікації: психологічні аспекти слухання, інтерпретації зауважень і визначення правди / брехні. Вплив групової дискусії на якість групових рішень. Ефекти групової дискусії: соціальна лінощі, вплив більшості, вплив меншості, групова поляризація. Етапи групової дискусії, психологічні способи підвищення якості групових рішень.

Основні поняття теми:

Слухання, ефективне слухання, зосередження.

Практичне заняття 1. Представити та окреслити модель мовленнєвого комунікативного процесу.

Лекція 3. Основні характеристики міжособистісної комунікації: функції, засоби, форми

Класифікація функцій міжособистісної комунікації. Вербальні та невербальні засоби спілкування. Характеристика усного мовлення. Чотири зони міжособистісного спілкування за Е. Хомом. Види запитань для проведення бесіди. Інформаційний потік. Дистанція між партнерами. Візуальна діагностика.

Основні поняття теми:

Конгруентність, пара лінгвістична система, екстралінгвістична система.

Практичне заняття 2. Підібрати діагностичний інструментарій та провести діагностику рівня прояву комунікативних здібностей.

Змістовий модуль 2.

Міжособистісна комунікація як обмін інформацією

Лекція 4. Стратегії та тактики міжособистісної комунікації

Особистість у процесі спілкування з іншими. Комунікативні моделі та їх технологічний потенціал. Співробітництво. Суперництво. Компроміс. Пристосування. Уникання. Характер інформації комунікатора. Особливості стилю міжособистісної комунікації.

Основні поняття теми:

Комунікативні моделі, комунікаційні стратегії, обмін інформацією.

Практичне заняття 3. Психологічні технології розуміння вербальних та невербальних особливостей міжособистісного комунікативного процесу.

Лекція 5. Основні стилі міжособистісної комунікації. Типи комунікабельності людей

Вплив стилю спілкування на поведінку людини під час її взаємодії з іншими людьми. Маніпулятивне спілкування. Ритуальне спілкування. Гуманістичне спілкування. Авторитарне спілкування. Демократичне спілкування. Ліберальне спілкування. Характеристика типів комунікабельності людей. Мовленнєві особливості особистості. Засоби підтримки міжособистісного спілкування.

Основні поняття теми:

Стиль спілкування, маніпуляція, тип комунікабельності.

Семінар 2. Характеристика особливостей міжособистісної комунікації. Вербальні та невербальні прояви у діловому комунікативному процесі.

Лекція 6. Особливості комунікативних бар'єрів

Типи комунікативних бар'єрів та їх характеристика: бар'єри розуміння, бар'єри соціально-культурного розходження і бар'єри відносини. Бар'єр взаєморозуміння. Семантичний бар'єр розуміння. Стилістичний бар'єр розуміння. Логічний бар'єр розуміння. Бар'єр авторитету. Особистісні установки та їх вплив на процес комунікації.

Основні поняття теми:

Комунікативний бар'єр, установки, комунікативний зв'язок.

Практичне заняття 4. Дослідження існуючих комунікативних бар'єрів особистості та технології їх подолання.

Лекція 7. Правила подачі зворотного зв'язку. Слухання та говоріння

Ефективний зворотній зв'язок. Подача зворотного зв'язку. Правила поведінки в ролі того, хто сприймає зворотний зв'язок. Особистісні особливості як перешкода в спілкуванні. Переказ як повторення раціонального змісту того, що вимовляється своїми словами. Вербалізація як повторення тим, хто слухає емоційного змісту висловлення, яке подає той, хто говорить своїми словами. Особливості слухання та говоріння.

Основні поняття теми:

Зворотній зв'язок, переказ, вербалізація.

Семінар 3. Спілкування як взаємодія – інтерактивна сторона спілкування.

Змістовий модуль 3.

Міжособистісна комунікація як розуміння та сприймання одне одного

Лекція 8. Інтерактивна сторона спілкування

Інтерактивна комунікація. Взаємодія як універсальна властивість усього існуючого світу речей і явищ в їх взаємній зміні, впливові одного на інших. Розподіл ролей у взаємодії за Еріком Берном. Сутність побудови "зверху", "знизу" й "поруч". Трансакція як одиниця взаємодії, її види та структура. Вплив основних життєвих позицій на взаємодію партнерів. Моделі поведінки партнерів у взаємодії. Групова взаємодія. Самопрезентація у процесі взаємодії

Основні поняття теми:

Трансакція, самопрезентація, роль.

Лекція 9. Теорії міжособистісної взаємодії

Теорія Хоманса внутрішні механізми. Теорія обміну. Психоаналітичний підхід. Теорія керування враженнями. Концепція символічного інтеракціонізму. Символічний код для інтерпретації себе й інших. Трансактний аналіз.

Основні поняття теми:

Трансакція, враження, інтеракціонізм.

Семінар 4. Різновиди міжособистісних контактів.

Лекція 10. Характеристика соціальної перцепції

Перцепція в загально психологічному розумінні. Соціальна перцепція у загальному розумінні. Дослідження процесу соціальної перцепції. Процес соціальної перцепції за М.Р. Бітяноюю. Прийняття зовнішнього вигляду і поведінки об'єкта спостереження. Створення уявлень про психологічні особливості і стан об'єкта спостереження. Створення уявлень про причини і наслідки поведінки. Створення стратегії власної поведінки.

Основні поняття теми:

Перцепція, стратегія поведінки, спостереження, очікування.

Практичне заняття 5. Емпіричне дослідження та характеристика соціальної перцепції студента.

Лекція 11. Конфлікт: елементи, типи, динаміка

Характеристика конфлікту. Структура і динаміка конфлікту. Види конфліктів та конфліктних ситуацій. Основні причини конфліктів та конфліктних ситуацій. Квадрат конфлікту. Етапи розвитку конфлікту. Можливості вирішення конфлікту. Типи поведінки в конфліктній ситуації. Медіація як можливість вирішення конфлікту.

Основні поняття теми:

Конфлікт, медіація, конфліктна ситуація.

Практичне заняття 6. Використання медіативних технік в психології комунікацій.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	4	4
Відвідування семінарських занять	1	1	1	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			66		78		67
Максимальна кількість балів: 211							
Розрахунок коефіцієнта: $211: 100=2,11$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль 1.

Міжособистісна комунікація як психологічний феномен

Тема 3. Теорія поколінь як складова міжособистісної комунікації – 14 год.

Окресліть основні аспекти теорії поколінь та підберіть відеоряд що її відобразить – 5 балів.

Змістовий модуль 2.

Міжособистісна комунікація як обмін інформацією

Тема 4. Індивідуальний стиль міжособистісної комунікації

Виявити та описати власний стиль міжособистісної комунікації. Проаналізувати та критично оцінити – 14 год.

Змістовий модуль 3.

Міжособистісна комунікація як розуміння та сприймання одне одного

Тема 4. Особливості побудови карти конфлікту

Створити карту/квадрат конфлікту, що також включатиме шляхи його вирішення – 5 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Кількість балів за роботу під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких критеріїв:

- своєчасність виконання навчальних завдань 1б;
- повний обсяг їх виконання 1б;
- якість виконання навчальних завдань 2б;
- творчий підхід у виконанні завдань 1б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульні контрольні роботи виконуються в письмовій комбінованій формі.

Таблиця 6.3.1

Зміст і критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Змістовий блок і його призначення	Форма	Максимальна кількість балів
Перший (визначення якості володіння базовими поняттями)	тести	15
Другий (виявлення здатності до аналізу, синтезу, конкретизації й узагальнення змісту навчальної дисципліни)	запитання, що передбачає розгорнуту відповідь	4
Третій (встановлення спроможності до застосування знань на практиці)	психологічна задача	6

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Не передбачено навчальним планом.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Не передбачено навчальним планом.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Навчально-методична картка дисципліни «Психологія комунікації: міжособистісна комунікація» для студентів спеціальності 053 Психологія

Разом: 90 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 8 год., практичні заняття – 12 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 42 год. Максимальна кількість балів - 211 Коефіцієнт – 2,11

Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3
Назва модуля	Міжособистісна комунікація як психологічний феномен	Міжособистісна комунікація як обмін інформацією	Міжособистісна комунікація як розуміння та сприймання одне одного
Кіль-сть балів за модуль	66 балів	78 балів	67 балів
Теми лекцій	<p>1. Розвиток спілкування в онтогенезі. Спілкування як потреба особистості – 1 бал.</p> <p>2. Теоретичні аспекти міжособистісної комунікації на рівні група та особистість – 1 бал.</p> <p>3. Основні характеристики міжособистісної комунікації: функції, засоби, форми – 1 бал.</p>	<p>4. Стратегії та тактики міжособистісної комунікації – 1 бал.</p> <p>5. Основні стилі міжособистісної комунікації. Типи комунікабельності людей – 1 бал.</p> <p>6. Особливості комунікативних бар'єрів – 1 бал.</p> <p>7. Правила подачі зворотного зв'язку. Слухання та говоріння – 1 бал</p>	<p>8. Інтерактивна сторона спілкування – 1 бал.</p> <p>9. Теорії міжособистісної взаємодії – 1 бал.</p> <p>10. Характеристика соціальної перцепції – 1 бал.</p> <p>11. Конфлікт: елементи, типи, динаміка – 1 бал.</p>
Кількість балів	3 бали	4 бали	4 бали
Теми семінарів	<p>1. Психологічні теорії комунікативного процесу – 11 балів.</p>	<p>2. Характеристика особливостей міжособистісної комунікації. Вербальні та невербальні прояви у діловому комунікативному процесі – 11 балів.</p> <p>3. Спілкування як взаємодія – інтерактивна сторона спілкування – 11 балів.</p>	<p>4. Різновиди міжособистісних контактів – 11 балів.</p>
Кількість балів	11 балів	22 бали	11 балів

Теми практичних занять	<p>1. Представити та окреслити модель мовленнєвого комунікативного процесу – 11 балів.</p> <p>2. Підібрати діагностичний інструментарій та провести діагностику рівня прояву комунікативних здібностей – 11 балів.</p>	<p>3. Психологічні технології розуміння вербальних та невербальних особливостей міжособистісного комунікативного процесу – 11 балів.</p> <p>4. Дослідження існуючих комунікативних бар'єрів особистості та технології їх подолання – 11 балів.</p>	<p>5. Емпіричне дослідження та характеристика соціальної перцепції студента процесу – 11 балів.</p> <p>6. Використання медіативних технік в психології комунікацій – 11 балів.</p>
Кількість балів	22 бали	22 бали	22 бали
Самостійна робота	Теорія поколінь як складова міжособистісної комунікації – 5 балів	Індивідуальний стиль міжособистісної комунікації – 5 балів.	Особливості побудови карти конфлікту – 5 балів.
Кількість балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів
Рейтингові бали	<p>Загальна кількість балів – 211</p> <p>Коефіцієнт для переведення у 100-бальну шкалу – 2,11</p>		
Підсумковий контроль	–		

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Грабар Н. Соціально-психологічні проблеми спілкування у віртуальній реальності/Н.Г.Грабар // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2012. – № 3-4. – С. 82-85.
2. Казміренко В. Засади когнітивної психології спілкування. За наук. ред. В.П. Казміренка; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 390 с.
3. Кінг П. Стратегії і тактики спілкування. – Вид-во: Книголав, 2017. – 128 с.
4. Коваленко О. Г., Міжособистісне спілкування осіб похилого віку: психологічні аспекти: монографія. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015 – 456 с.
5. Коноваленко М. Ю. Теорія комунікації. Вид-во: Юрайт, 2012. – 415с.

Додаткова література:

1. Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. Вид-во: Наш формат, 2016. – 256 с.
2. Гріффін Е. Комунікація. Теорії і практики. Вид-во.: Гуманітарний центр, 2015. – 688 с.
3. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла. Вид-во.: К-Букс, 2017. – 416 с.